

Nr 103.

Ankom till riksdagens kansli den 27 april 1928 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för uppehållande av en professur i svenska språket och litteraturen vid universitetet i Dorpat i republiken Estland.

(2:a avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 16 mars 1928 dagtecknad proposition, nr 180, vilken hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling, har Kungl. Maj:t under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag föreslagit riksdagen att under åttonde huvudtiteln, avdelning E. Universitetet, den medicinska undervisningen m. m. under rubrik Gemensamma universitetsändamål bevilja för uppehållande vid universitetet i Dorpat i republiken Estland av en professur i svenska språket och litteraturen under fem år, räknat från och med den 1 juli 1928, ett belopp av 37,500 kronor samt därav för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 7,500 kronor att utgå i enlighet med de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till återropade statsrådsprotokollet.

I två vid 1925 års riksdag väckta, likalydande motioner (I: 109 och II: 201) hemställdes, att riksdagen måtte för sin del besluta att till Kungl. Maj:ts disposition ställa ett årligt belopp av 7,500 kronor för vardera av fem år i och för uppehållande av en dylik professur vid universitetet i Dorpat och att ovannämnda summa första gången finge disponeras för ändamålet under budgetåret 1925—1926.

I utlåtande den 10 mars 1925, nr 8, hemställde emellertid statsutskottet, under punkt 108, att ifrågavarande motioner icke måtte av riksdagen bifallas. Som skäl härför anförde statsutskottet huvudsakligen följande:

Det förslag, som nu motionsvis föreligger om inrättande av en lärostol i svenska språket vid universitetet i Dorpat, har synts utskottet behjärtansvärt, så mycket mer som det gäller en läroanstalt, grundad av våra förfäder och arbetande bland ett folk, med vilket vi genom historia och kultur känna oss starkt befryndade, och där inom vissa folkgrupper ännu svenskt språk talas. Utskottet skulle därför sannolikt ställt sig gynnsamt till en framställning av förevarande art, därest den undergått en tillfredsställande förbehandling. Nu föreligger emellertid ärendet i form av en enskild motion, utan att, såvitt utskottet har sig bekant, någon svensk statsmyndighet haft frågan till behandling. Om det i allmänhet gäller, att riksdagen med stor försiktighet bör pröva anslagsfrågor, som väckas genom enskilda motioner, så synes det i ett fall som det nu förevarande böra med synnerlig bestämdhet krävas, att vederbörande myndigheter ej bliva förbigångna vid den förberedande handläggningen av ärendet. Först och främst bör det icke få förekomma — på grund av ärendets särskilda natur — att den svenske utrikesministern eller eventuellt honom underlydande myndighet ställes utanför ärendets beredning. Men även andra vederbörande myndigheter, däri inbegripna de akademiska, böra sättas i tillfälle att bedöma framställningar av förevarande art. Ett annat förfaringsätt kan leda till betänkliga konsekvenser och skulle rent av kunna föranleda, att de svenska statsmakterna vid behandlingen av ärenden av denna beskaffenhet bliva försatta i en situation, vilken kan med hänsyn till frågans stundom ömtåliga art betecknas såsom mindre önskelig. Av dessa skäl anser sig utskottet förhindrat att tillstyrka bifall till den nu föreliggande motionen.

Statsutskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Vid 1926 års riksdag förelåg ett motionsvis väckt yrkande av i huvudsak liknande innebörd, vilket även det blev efter statsutskottets avstyrkande av riksdagen avslaget.

Sedan genom utrikesdepartementet och Kungl. Maj:ts minister i Riga upplysning inhämtats, att estniska regeringen med tacksamhet skulle se upp rättandet av en dylik professur, samt efter det vidare de akademiska myndigheterna yttrat sig i ämnet, har Kungl. Maj:t nu framlagt förslag om anvisande av medel till avlöning åt en professor i svenska språket och litteraturen vid universitetet i Dorpat.

Utskottet finner ifrågavarande ärende numera hava undergått den utredning, som befunnits önskelig och nödvändig för ett ställningstagande till frågan från riksdagens sida, och har vid sådant förhållande icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må under åttonde huvudtiteln, avdelning E. Universitetet, den medicinska undervisningen m. m. underrubrik Gemensamma universitetsändamål bevilja för uppehållande vid universitetet i Dorpat i republiken Estland av en professur i svenska språket och litteraturen under

Stats-
utskottets
utlåtande.

fem år, räknat från och med den 1 juli 1928, ett belopp av 37,500 kronor samt därav för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 7,500 kronor att utgå i enlighet med de närmare föreskrifter Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela.

Stockholm den 27 april 1928.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtandet nr 101.